

Kam gremo za praznike? Tako se te dni sprašujemo po delavnicah, tovarnah, na sestankih in na cesti. Letošnji prazniki delovnih ljudi so dobili pri nas še posebno obeležje spriču VII. Kongresa, na katerem je potrjena naša dosežanja pot, izbojevana s tolikimi težavami in napori.

Da bi prvomajske praznike lahko čim prijetnejše preživeli, so kulturno-prosvetne, športne in druge organizacije poskrbele za vrsto prireditev. Sindikalne organizacije v podjetjih pripravljajo za svoje kolektive razna zborovanja, izlete in druge manifestacije. Ob priložnosti izletov na Javorniški rovi, na Planino pod Golico,

na Črni vrh, na Poljane in druge kraje, bodo za jeseniške železarje pripravili posebne kulturne sporede. Sindikalne organizacije škofjeloških podjetij nameravajo sestaviti posebno štaieto, mladina »Jelovice« poje na izlet na Pohorje. V tržiški predilnici so se dogovorili za posebno družabno prireditev kolektiva, ki naj bi bila 1. maja v Podljubelju. Za delavce »Iskre« iz Kranja pripravljajo njihova sindikalna organizacija vrsto izletov v partizanske kraje, kot na primer v Begunje, v partizansko bolnišnico Franjo pri Cerknem in v druge turistično-zgodovinske kraje.

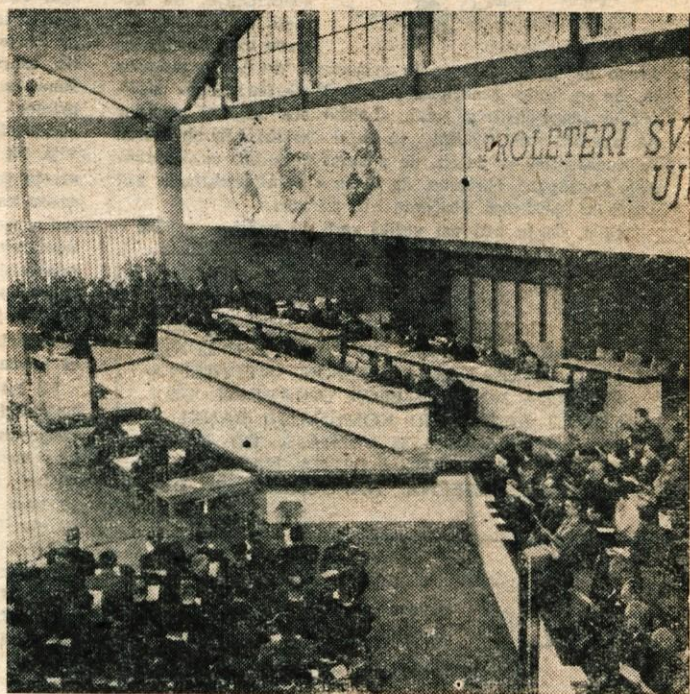
Skoro v vsakem večjem kolektivu nameravajo prirediti skupne prireditev in izlete svojim delavcem za praznike. Pri vsem tem pa ne gre zgolj za lepe, zgodovinske kraje, za kvalitetne prireditev, marveč za razpoloženje, za utrjevanje tovarištva v kolektivih, za srečavanje z delavci iz drugih kolektivov, za zblizevanje, za prijateljske odnose med njimi, gre za praznovanje naših skupnih uspehov. V tem smislu so ti prazniki najlepša priložnost za poglobitev tovarištva med delavci in utrditev povezanosti v skupnih naporih pred nadaljnjim delovnim poletom.

K. M.

Tovariš Tito - ponovno generalni sekretar ZKJ

V soboto je v Ljubljani končal delo VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Kongres je razpravljal o naših ciljih, o poteh in ukrepih, ki so pomembni za naš nadaljnji razvoj. Sprejel je osnutek programa, spremembe in dopolnitve k statutu ter resolucijo o prihodnjih nalogah. Kongres je izvolil tudi nov Centralni komitej in Centralno revizijsko komisijo. Tov. Josipa Broza-Tita je kongres ponovno izvolil za generalnega sekretarja CK ZKJ. Delegati so s soglasno izvolitvijo tov. Tita (ki je dobil prav vse glasove) izrazili voljo vseh jugoslovanskih komunistov, ki so jih poslali na kongres in voljo celotnega delovnega ljudstva Jugoslavije.

V dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani med zasedanjem kongresa

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XI, ŠT. 33 — CENA DIN 10.—

KRANJ, 23. APRILA 1953

Brigada se je vrnila *O naših sreih je pomlad*

Kranj, 27. aprila. — Z današnjim popoldanskim vlakom ob 15.30 se je vrnila v Kranj prva gorenjska mladinska delovna brigada »Stane-ta Zagarja«, ki je bila od 10. marca na gradnji avtoceste »Bratstva in edinstva«. S svojim delom je brigada postala dvakrat udarna. Med mladinci in mladinkami pa se jih je vrnilo 12 s priznanjem udarnika, 22 pa je pohvaljenih. Na železniški postaji so predstavniki okrajnega komiteja LMS in drugih organizacij pozdravili graditelje in jim jim zahvalili, da so dostojno zastopali gorenjsko mladino na tem pomembnem gradilišču.

Sveže, mlado kipenje v naravi in predpraznično razpoloženje nas prijetno vznemirja. Tu je Prvi maj. Praznik narave, ki je hkrati pomladni praznik človeške družbe. Proletarec je spoznal, da je moč zgraditi svet, dostojen človeka - ustvarjalca, le tako, da poprej podre izkoriščevalsko družbo. Zato se je ta proletarec v majskih dneh pred dvainšestdesetimi leti — bilo je v Chicagu — spoprijel s krivico. Tedaj se je začela zgodovina praznika solidarnosti delavcev

vsega sveta, praznika boja za svet brez krivice in nasilja. V ta novi svet smo si v naši domovini že odprli vrata na stečaj. Zdaj ga gradimo še od znotraj. Tudi Sedmi kongres Zveze komunistov Jugoslavije v Ljubljani, ki se je pravkar končal, je dal zgodovinski prispevek k tej naši gradnji. Na tem kongresu je bilo med drugim ugotovljeno, da preprišča naš sedanji sistem delitve dohodka 73% družbenega proizvoda v državi in upravljanje podjetjem in komunam. Kje na svetu proizvajalci samostojno upravljajo s tako velikimi družbenimi sredstvi? Naš proizvajalec, naš delovni človek je torej vzlet usode v svoje roke. Prvi maj je pri nas praznik ljudi, ki sami upravljajo s svojim delom in življenjem. Zdaj smo sredi drugačnega boja kot smo bili nekoč. Zdaj postavljamo zahteve sami sebi, ker gre za to, da bi sebi v prid kar najbolje gospodarili, toda gospodarili tako, da hkrati vzpostavljamo plemenitejšo družbene odnose. O teh nalogah je pravkar razpravljal tudi Sedmi kongres jugoslovanskih komunistov v Ljubljani.

in podobno. To čutimo tudi v drugih organih upravljanja in oblasti, kadar nam lokalni egoizem skuša zamegliti potrebe širše skupnosti, ko se v upravljavcu včasih oglašajo samo proizvajalec, včasih pa samo potrošnik, in se hoče zrinuti v ospredje samo lastni »jaz«, čeprav na škodo drugih. Poglavitno pa je vendarle to, da je v naši skupnosti čedalje več ljudi, ki se ne zapirajo več samo v ozki krog lastnega »jaz-a«, ker so doumeli, da je napredek posameznika odvisen od napredka celotne naše skupnosti. To zmago humane zavesti pa krepi in razvija ravno sistem samoupravljanja, v katerem rastemo ter se kalimo v nove ljudi, prežete s socialistično moralno, ki čutijo največje zadovoljstvo v tem, da lahko nudijo svojemu sočloveku vse, kar mu gre in se skupaj z njim veselijo njegovega napredka.

Zato ob našem prvomajskem prazniku čutimo pomlad tudi v svojih sreih. Iz takih src pa kliče tudi vsem ljudem na svetu, ki težijo po miru, enakopravnosti, svobodi in človeškem dostojanstvu:

Zivel prvomajski dan!

Iskrene čestitke ob delavskem prazniku - **1. maju** pošilja vsem poslovnim prijateljem, naročnikom, bralcem, sodelavcem in vsem delovnim ljudem na Gorenjskem

ČASOPISNO PODJETJE
»GORENJSKI TISK«
K R A N J

Gorenjska prvomajska razglednica

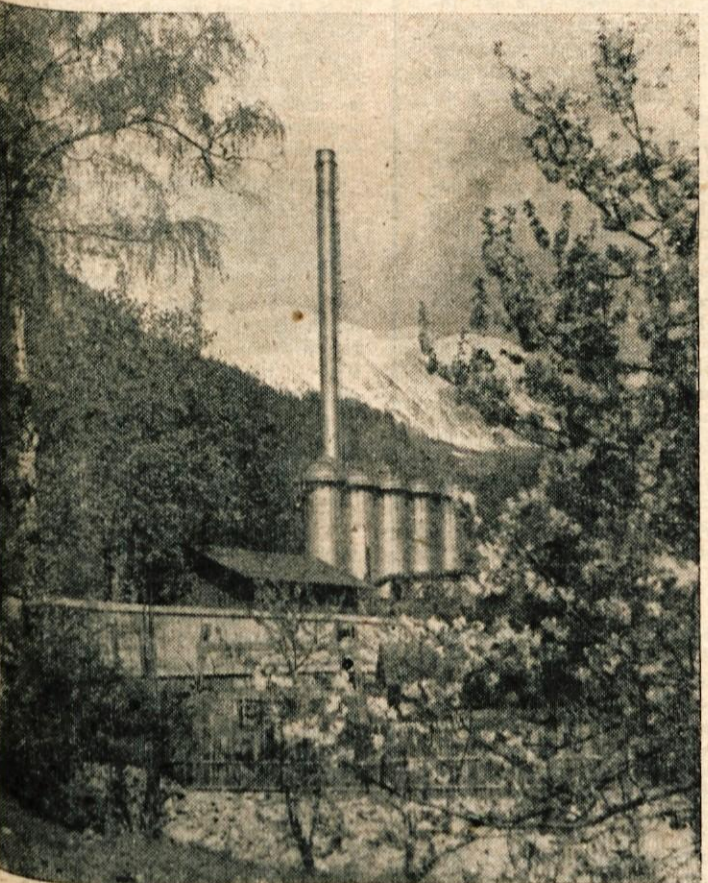

Foto: Franc Torkar

Izleti in kresovi za prvi maj

Kranj, 27. aprila. — Mladinski planinski odsek Kranj je na svoji današnji seji sklenil, da bodo mladinci v počastitev delavskega praznika in Dneva mladosti priredili več skupinskih izletov, po vseh bližnjih gorah pa bodo na predvečer praznika kurili kresove. Večina mladih planincev bo v patrolnem maršu šla na ogled partizanske bolnišnice »Franja« na Primorsko. — Mladinci iz Cerkna bodo priredili svojim tovarišem lep sprejem, nato pa se bodo pogovorili med seboj o raznih problemih in delu mladincev v Kranju in Cerknem. Več manjših izletov pa bo poleg tega po bližnjih gorah.

NAŠ RAZGOVOR

Izredno zanimanje za VII. kongres

Vsa naša domovina je te dni prisluhnila delu VII. kongresa ZKJ. Govori generalnega sekretarja tov. Tita, Rankoviča, Kardelja in drugih so bili predmet živahnih razprav ne samo v vrstah komunistov, marveč med vsemi delavci, med ljudmi v mestih in po vaseh. »Kako ste v vašem kolektivu sledili kongresu, o čem so delavci posebno govorili, kako jim mislite pomagati, da bi laže razumeli delo in zaključke kongresa?« Tako smo vprašali sekretarja organizacije ZK v tovarni »Peko« v Trzinu. »Že v torek, ob začetku kongresa smo imeli odprt sestanek. Tam smo pojasnili glavne smernice kongresa, kolikor so že bile znane. O katerem vprašanju, oziroma o katerem govoru s kongresa so naši delavci te dni največ govorili, je težko reči. Zanimanje med delavci je vsakakor veliko. Po končanem kongresu, ko bomo dobili končne smernice, nameravamo skupno s sindikalno organizacijo pripraviti širše sestanke in tolmačiti delavcem vsaj osnovne ugotovitve in zaključke kongresa.«

Tine Rojina v »Tiskanini« v Kranju pa je v razgovoru povedal: »Vse štiri naše osnovne organizacije ZK v kolektivu so imele v dnevnih kongresih posebne sestanke. Govorili so o pomenu kongresa. Po vseh oddelkih bilo »slišati« te dni mnogo pogovorov o ekspozicijah na VII. kongresu. Gradivo kongresa nameravamo proučiti v organizacijah in potem tudi v sindikalnih aktivih in med delavci sploh. Seveda bo treba vse to pripraviti: zbrati najvažnejše točke iz celokupnega obilnega gradiva, tedaj jedro, in vse poljudno tolmačiti delavcem na sestankih. Toda te dni še ne bomo uspeli. Verjetno bo to šele po praznikih.«

bi poslušali govore, ali vsaj poročila. Kako bodo med kolektivom pomagali pri proučevanju zaključkov kongresa, o tem doslej v sindikalni organizaciji še ni bilo govora. Gotovo pa se bodo o tem pomenili. Albin Polk, org. sekretar na občinskem komiteju Jesenice: »Po Jesenicah, Javorniku in povsod se te dni mnogo govori o delu Kongresa. Ljudje so se povsod zbirali okoli radijskih sprejemnikov in pridno segali po dnevnih, da so sledili delu iz velike dvorane Gospodarskega razstavišča v Ljubljani. Kako bomo uredili proučevanje kongresnega gradiva, nismo še določili. Gotovo bomo pomagali organizacijam tem pri študiju.« Stane Razdrh, »Sava« Kranj: »Vse obrate, kjer ni ropota, smo imeli ozvočene, da so delavci že med delom lahko sledili kongresu. Najbolj navdušeno so poslušali govor Tita. Seveda bomo vse zaključke kongresa še posebej proučili in jih uresničevali v svojem bodočem delu.« K. M.

Spomlad na avto cesti

Letošnja pomlad je nekaj drugega, nekaj novega. Ni podobna pomladim ostalih let. Razgibala je mlada življenja.

Take pomladi — čeprav se vreme precej kuja — tudi v krajih,

za 8 brigad, za 960 ljudi, napeljati 700 metrov dolg vodovod, zgraditi pot do naselja. Vreme pa nam je vseskozi nagajalo. Naša baraka je bila sprva brez peči in tudi brez šip, tako da je sneg neslo kar sko-

lo treba zložiti, iskali prostovoljce, so se vedno javili vsi. Na hrbtu so znosili lesenitne plošče ponoči s ceste po vlažnem razmočenem hrbtu v naselje.

NASELJE VSEH NARODOV JUGOSLAVIJE

V začetku aprila je naselje še bolj oživelo, postalo je kot na mravljišču. Prišli so novi brigadirji iz Prizrena, Kumašovega, Novega Sada, Ogulina, Banje Luke, Sente in Koprivnika. Kako pestra družina! Zbrali so se iz vseh republik — samo iz Črne gore ni brigade, je hitro pristavil nekdo. »Vendar so posamezniki. In dobro se razumemo. Spoznavamo navade in način življenja enih in drugih. Končno pa — saj tudi naša brigada pravzaprav ni popolnoma »gorenjska«. Pogledali so mladega člana štaba Blagoja Zubiča — iz Hrvaške je, toda že več let je zaposlen v »Iskri«. Komandirja I. in II. čete tudi nista Slovenca. V Škofji Loki sta služila vojaški rok, potem pa sta se, ne da bi prej odšla domov, prijavila za brigado. Stojan Filipović in Vukman Jovičić imata po 21 let. Pravijo jima Suljo in Fičo, dobro se razumejo in vsi jih imajo radi, ker sta dobra tovariša, dobra delavca in — tudi dobra komandirja čet. Ko smo se menili o njunem življenju, sta mi povedala, da jima ni žal, da sta se prijavila za brigado in še dostavila: »Pa ne mi slite, da nama je morda dolgčas. Tako so mi povedali tudi drugi, s katerimi sem govorila.

»No, le cigarete pogrešamo,« so dejali, kot da bi jih te besede že dolgo tiščale. »To je največje zlo. Odvaditi se pa ne moremo. Najbolj se razveselimo obiskov tistih ljudi, ki nam prinese cigarete.

»Marjan, daj komandantu en dim, da bo laže govoril,« je v šali dejal Franci.

»VSI SO PRIDNI«

Rada bi govorila z nekaterimi najpridnejšimi brigadirji, sem zaupala mladim štabovcem. Dolgo so molčali, dokler niso soglasno po-

vedali — »To bo težko. Vsi so pridni, vsi delajo, razen samo nekaterih, zelo redkih izjem. Teško je povedati, kdo je najbolj pridni, ker bi delali krivico drugim. Če se ne bi vsi trudili, ne bi mogli doseči takih uspehov.«

Ko sem opazovala mlade graditelje, ki so stali v stroju, sem opa-

vsak način je hotel z nami, pa smo ga vzeli s seboj. Tričetr brigadirjev ima namreč manj kot 19 let. Najmlajši imajo po 15 in takih ni malo.«

KARLO FON:

»OSTAL BOM V BRIGADI«

Med temi najmlajšimi je tudi Karlo Fon z Bleda. Ko sem gledala njega in njegove mlade sotovariše, si nisem bila takoj na jasnem, kakšni so delavci. Za nekatere se mi je zdelo, da niso nič kaj fizično krepki. Delo pa...

»Ne ne, delo ni pretežko, mi je povedal mladi Karlo. »Lepo je tu in ni mi dolgčas.«

fantiča. V brigadi mu je vseč in — »želim, da bi lahko do konca ostal tu, da bi odšel z zadnjo brigado domov.«

»Si še česa želiš?«

»Da, rad bi naredil traktorski tečaj.«

Upajmo, da bo Karlo dober traktorist - šofer, da se bo vrnil s mnogimi novimi izkušnjami. Mnogo uspehov Karlo, pričakujemo, da boš tudi ti med udarniki!

POSTALA BI BOLNIČARKA

Kristina je ravno stregla pri kosilu svojim tovarišem.

Na delovnem sestanku štaba: katera četa bo danes dobila prehodno zastavico...

kjer prebivajo mladi brigadirji, ki gradijo novo cesto Bratstva in edinstva, še ni bilo. Ni je bilo niti v Prilipi pri Brežicah, kjer prebiva gorenjska brigada »Staneta Žagarja«.

Tudi tokrat, ko sem jih obiskala, mladi brigadirji niso počivali.

»Trebalo je še do konca urediti naselje, blata je preveč, nasuti je treba pesek okoli barak,« so mi pripovedovali. Komandanta Sreča, njegovega namestnika, vedno namejanega Francita Babnika, sekretarja brigade Marjana in Blagoja, ki skrbi za ideološko - politično delo, sem našla ravno pri pogovoru o bodočem delu. Pravkar so sklenili, da mora vsak član štaba svoje obveznosti narediti po delu na trasi, da bodo začeli sedaj tekmovati med četami, da...

Mladinska delovna brigada »Staneta Žagarja« z Gorenjske je odšla na delo v začetku marca in je bila do dne 20. aprila proglašena za dvakrat udarno. Konec meseca aprila se bodo brigadirji in brigadirke vrnili domov na Gorenjsko. K doseženemu uspehu jim z veseljem in ponosom čestitamo!

Obrazi teh fantov so bili zagoreli, roke spokane od mraza in dela. Ni bilo treba čakati in povpraševati, kako jim gre, kako delajo, kako se počutijo.

»V začetku ni bilo lahko. Ko smo prišli v naselje, je bilo treba še vse urediti — postaviti barake

Suljo in Fičo sta si dobra tovariša, toda pri delu, kadar gre za tekmovanje, tudi huda konkurenta. Nihče noče, da bi bila njuna četa zadnja.

Na hribočku ob cesti v vasi Prilipi je zrastle celo naselje desetih lično urejenih barak. Le kje je čutili več življenja kot tu, kjer prebiva okoli 960 mladih ljudi.

Delo na trasi se je začelo. Pridnim rokam pomagajo tudi stroji.

Lopate so večje od njih! Toda oni zmagujejo! Njihove roke so krepkejšje. Večkrat so verjetno užaljeni, ker jih starejši tovariši kličejo za »ta male«. Toda z delom dokazujejo, da so jim enakovredni.

zila med njimi mnogo mladih 15- in 16-letnih obrazov.

»Da, verjetno smo najmlajša brigada,« mi je pojasnil komandant Srečo. »Povprečna starost je 18 let, toda povedati moram, da je tu všteti tudi 53-letni brigadir. Na

Karlo je brez staršev. Ze v rani mladosti je ostal sam in se sam spoprijel z življenjem. Zato ga zna

15-letni Karlo ve, kaj hoče

»Všeč mi je tu. Nič hudega nisamo da bi bilo vreme že lepše, da bi laže delali.«

»Kristina je ena najpridnejših v prvi četi,« je k temu pristavil njen komandir. Kristina, le tako naprej!

Razen dela ima skoro vsak brigadir še druge želje in cilje. Kako ne, saj so še vsi tako mladi. An-

Tekne pa vedno dobro — čeprav je bilo tokrat le zelje.

gelca Slamičeva bi rada naredila bolničarski tečaj in se zaposlila kot bolničarka, Tone Kumer bi rad naredil avto-moto izpit in se potem zaposlil. Takih je še veliko. Vsi bi se radi mnogo naučili, mnogo vedeli in znali.

Te je tudi edina in najboljša pot k uspehu. Sedanjim uspehom se bodo tako pridružili še novi. Brigadirji bodo tako lahko odšli domov polni izkušenj in ponosni, da so tudi oni sodelovali pri gradnji velike jugoslovanske magistrale, pri veliki manifestaciji jugoslovanske mladine, da je v teh skupnih naporih tudi del njihovih. Kmalu jih bodo zamenjali drugi brigadirji.

Srečno, mladi brigadirji, srečno mladi graditelji!

Lj. Jeglič

Slike: F. Perdan

PRVOMAJSKI KAZIPOT

Nekateri se bodo koj spočetka uprli. »Kaj bi z Gorenjsko. Te smo že sili. Tod prebivamo že od rojstva. Obiščimo rajši morje!« — Nikar tako! Če bomo imeli za prvi maj srečo, bomo tudi to pot doživeli vtise, ki nam jih sicer nudi le pogled z morske obale. Potrudimo se na Jošta in naš trud bo stotero poplačan. Glej silko! Kaj ni Smarjetna gora kot otoček, ki se dviga iz meglene morja med Joštom in Kamniškimi planinami? Pod meglanim morjem počiva Kranj kot potopljena Atlantida.
(Foto: L. Berjak)

Prvi maj že trka na duri. Še dan, dva in ljudje bodo polni nemirnih pričakovanj otrpeli s čevljev mestni prah in pobiteli v naročje cvetoče narave. Poiskali bodo razvedrila in sprostitve v naravnih lepotah, in teh na Gorenjskem zares ne manjka. Kam torej? Glejte — prav to je tisto uprašanje, ki dela ljudem pa tudi naši fotoreportaži preglavice. V hudo zadrego nas spravlja.

Pa utegne kdo reči: »Če ne moreš izbrati primerne kraja za prvomajski izlet, pa ostani doma!« — No, če ni boljših predlogov, naj raje tisti, ki to predlaga, zvoľputne usta. To pa res ne gre, da bi ob tem največjem prazniku delovnega ljudstva ostajali doma. Le pogumno ven, pa kamorkoli. Prepričani bodimo, da svoje odločitve ne bomo obžalovali. Kamorkoli nas popelje pot, povsod na

Gorenjskem bomo našli kraj, čigar prirodne mikavnosti bodo storile naš izlet še prijetnejši. Da bo izbira hitrejša, naj služi naša prvomajska fotoreportaža zadrego: kako naj spravimo vse prirodne bisere Gorenjske na eno samo stran časopisa. No, nič ne del! Nekaj malega bomo že utesnili na ta prostor. Da bo naše svetovanje zabavnejše, si ga za kot kažipot iz zadrege. Glejte mislimo kot fantazijsko popotovanje po Gorenjski. Na pot torej!

Zdaj pa obiščimo kraljestvo Storžičal! Kdo ne pozna Preddvora pri Kranju in njegove čudovite okolice! Jakob, Zaplata, Bašelj, Trstenik in drugi kraji nam bodo še dolgo ostali v spominu. Pokrajino, kakršno prikazuje naša slika, bomo srečavali na vsakem koraku.
(Foto: L. Berjak)

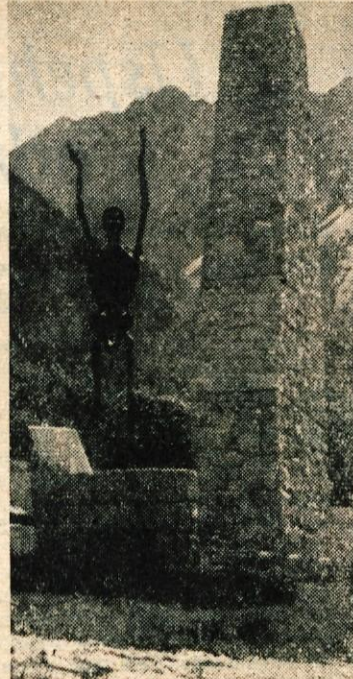

Ker je sneg že pobralo, bodo ljubitelji bele opojnosti morda prišli na svoj račun ob pogledu na opojno dišeče bele poljane narcis na Črnem vrhu, Javorniškem rovtu in Plavškem rovtu nad Jesenicami. Seveda le v primeru, če se ni letos pomlad v teh krajih le preveč zakasnila.

Če nam pogleda na Kranj in kranjsko polje ne bo zastiralo meglene morje, se bomo lahko čudili lepotam v dolini. Pa utegnejo nekateri spet godrnjati: »Če je v dolini tako lepo, kaj bi potlej rinili v hribe.« — Ti ljudje bodo rajši ostali kar v Kranju, čigar okolica je kot ustvarjena za poldnevne in celodnevne izlete. Ste že bili v slikoviti soteski Save v Drulovki? Obiščite jo — ne bo vam žal!
(Foto: L. Berjak)

Če se bomo na poti na Jošt za trenutek ustavili in se ozrli v dolino, bo ležalo kranjsko polje pred nami kot na dlani.
(Foto: L. Berjak)

Mnogi bodo povezali svoj prvomajski izlet z obiskom krajev, ki so si zagotovili v zgodovini NOB častno mesto. Za te kraje pa res nismo v zadregi. Saj skoraj ni gozda, ravnice, gore in poti na Gorenjskem, kamor ne bi stopila partizanska noga. Če pa te privede pot do Podljubelja, postoj pred spomenikom francoskih internirancev, ki so kot žrtve nemškega nasilja, končali v tamošnjem taborišču.
(Foto: L. Berjak)

Kam pa pojdejo Jeseničani za 1. maj? Prav gotovo bodo ostali zvesti svojim tradicionalnim majskim izletom, predvsem na Mežakljo, na Poljane in na Javorniški rov nad Jesenicami. Te kraje je namreč obiskovala jeseniška Svoboda že pred vojno. Kakšno vlogo so odigrali ti kraji med NOB, menda ni treba posebej poudarjati. Naša slika kaže počitniški dom Zvezarne Jesenice na Mežaklji, kjer si bodo lahko izletniki »privezali« dušo.
(Foto: Franc Torkar)

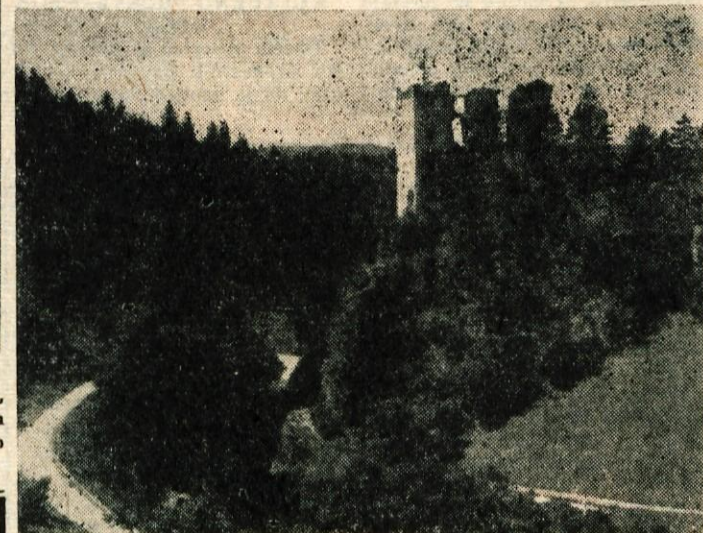

Kdor pa pojde dalje proti severu, se bo lahko do mile volje navduševal nad lepoto gorskih velikinov Martuljkove skupine. — Drugim bo bolj po godu Selška ali Poljanska dolina, pa Zbiljske jezere in še vrsta mikavnih krajev, ki so bogato posejani po Gorenjski.

Tisti, ki so dobri v nogah, se bodo morda odločili za Krvavec, ostali pa, ki ljubijo udobnost, se bodo »potrudili« z avtobusi na Jezersko. Visokogorska pokrajina, ki jo kaže slika, jih bo stoterno poplačala za trud.

Ste že slišali za slap Sum in toplice v Besnici pri Kranju? Sedimo na kolo. Komaj 8 km loči Kranj od tega skritega naravnega bisera. Slišite bobnenje? To je gorska rečica, ki se prebija skozi romantično gozdno pokrajino. Njen tok se prelomi le na skalni previsi in se spremeni v 5 m široko vodno zaveso, ki pada 20 m globoko v prepad. Streljaj od tod bomo našli tudi toplice.

»Tam, kjer murke cveto...« začne pesem, ki opeva pokopališče talcev in Lambergov grad Kamen v Dragi pri Begunjah. Menda ni primernejšega kraja za prvomajski izlet, kot prav dolina Drage.

S. ŠKUFCA

Vse je pripravljeno: dobra volja načrti in - če nam vreme ne bo nagajalo, tedaj nasvidenje v enem izmed krajev naše Gorenjske.

MLADA RAST

1. maj

»Povej mi očka moj, zakaj pri nas je praznik 1. maj?«

»Zato pač, sinko, ker pri nas zdaj ljudstvo le ima oblast, in 1. maj, — zapomni si, — je praznik delavnih ljudi. Naj kmet bo, delavec, težak, zdravnik, umetnik, učenjak; Kdor seje, dela in gradi, kdor zdravi, piše in uči; Kdor z glavo dela, kdor z roko, naj 1. maj mu praznik bo!«

»Pa reci, očka, kaj pa mi? Kdor majhen je, kaj ta gradi?«

»Kdor majhen, sinko, je, gradi, če v šoli pridno se uči, zato zdaj, sinko, pazi to, da praznik 1. maj ti bo!«

Emma Kompare

Vihar na morju

Bil je deževen dan in veter je zavijal okrog oglov.

»Ob takem vremenu zunaj ni prijetno,« je dejal stari mornar in si posadil na kolena oba vnučka.

»Nekoč sem doživel vihar,« je jel pripovedovati. »Nebo je v hipu potemnelo, morje se je vzpenilo in velikanski valovi so se zaganjali v ladjo, jo premetavali in sukali kot igračo.

Če si stopil na krov, se ti je zdelo, kakor da si pod slapom. Veter je zavijal in rohnel in ladja je stokala in cvilila, kakor vidva, ko sta bila še majhna. Ne stati nismo mogli, ne sedeti, ne ležati. In vse naše obleke smo imeli premočene; vse na ladji je bilo mokro.

Se jesti nismo mogli v miru. Mizo je premetavalo iz kota v kot in krompir

se je kotalil po podu kot frnikole. Zlice in vilice so se v tem drendaju pomešale med seboj in tako so mornarji le s težavo našli vsak svoj jedilni pribor.

Stari mornar je za hip umolknil in prisluhnil, kako zunaj divja veter. Nato

in ladja je spet mirno drsela po mirnem morju...«

Stari mornar je pokazal skozi okno in oba vnučka sta s pogledom sledila njegovim kretnj.

»Zjasnilo se je,« je dejal.

je zmajal z glavo in povzel:

»Da, vihar na morju je huda, nevarna reč. Vesta, potlej pa je kar na lepem posijalo sonce in zjasnilo se je.

Vnučka sta stekla na bleščeči pesek. Stari mornar se je zadovoljno nasmehnil. Vstal je ter stopil za njima.

Na pesku so se sušile ribiške mreže.

Dragi cicibančki in pionirji!

»Pomlad je zunaj naših vrat!«

Dolgo se je letos upirala zima, in ni hotelo biti konca, ne deževnih dni, ne mrza. No, pa je le zmazala odjuga in upajmo, da bo v pribodnjih dneh le vse ozelenelo in vzcvetelo. Saj je mesec maj tu in pred nami najlepši dnevi in najpomembnejši prazniki.

Praznovali ste že ustanovitev Osvobodilne fronte, naslednji dnevi pa bodo potekali v znamenju priprav in praznovanja delavskega praznika 1. maja. Ta praznik je postal že splošno ljudski praznik. Praznik delovnega ljudstva, ki je tesno povezan z naporom in boji za boljše življenje vseh prebivalcev Jugoslavije. Najpomembnejši praznik v tem mesecu pa bomo praznovali 25. maja ob rojstnem dnevu našega maršala Tita, to je Dan mladosti. Vem, da se po vseh solah in organizacijah pridno pripravljate na ta dan! Saj boste na fizikalnih in drugih prireditvah hoteli pokazati, kaj mladina zmore, kaj zna in kaj hoče. V plemenitem tekmovanju med seboj boste dokazali, da ste vredni in ponosni cicibančki in pionirji. V proslavo teh praznikov je naše uredništvo razpisalo

NAGRADNO KRIŽANKO

Otroci, kar pridno na delo, pravilne rešitve pa pošljite na znani naslov Uredništvo Glasu Gorenjske — Mlada rast, Kranj. Pripravljene so lepe nagrade.

In še nekaj odgovorov, pa ne zamerite, da sem tako počasen.

Hvala Vam dragi pionirji iz Preddvora za pridno dopisovanje. Mnogo sem že objavil, nekaj pa pride še na vrsto. Tisto o potresu je pa bilo malo prepozno. Se se kaj oglasite, malo opišite, kako ste praznovali Dan mladosti.

Dragi Francil! Tvoja pesmica: Zajček toži v mrzli zimi, je prišla tudi prepozno, objavljena bo pribodnjem zimo.

Mladinki Cilki iz Ljubljane pa tole: »Sreča« in »Mater« bo objavljeno, »Teliček« pa ne, ker smo nekaj podobnega objavili pred nekaj meseci. Ostale črtice sem oddal drugemu uredniku.

DedeK Kosobrin

ALI ŽE VESTE...

... da se pri Oroševcu, majhni vasi na Kosovem polju vidi kaj redek pojav. Rečica Nerodinka se namreč blizu te vasice viliči. Voda se razdvaja in teče del v reko Sitnico, le ta pa v Ibar in dalje v Moravo. Reka Morava, pa kakor vemo, se izliva pri Smederevu v reko Donavo in ta v Črno morje. Del Nerodinke pa teče v reko Lepenac, ki se izliva v Vardar in le ta v Egejsko morje.

... da raste na otoku Braču, blizu male vasice Milno velikanski bor, ki velja za najmočnejše drevo te vrste v naši državi. Stokovnjaki menijo, da je ta velikani dosegel že kaj častitljivo starost, baje že raste nad 450 let. Obseg debela meri nad pet metrov, pod njegovo krošnjo pa je okoli 2500 kvadratnih metrov tal v senci. Vsekakor je ta velikani v ponos mali vasi in ga v poletnih dneh tuji radi ogledujejo in počijejo v njegovi senci.

... da se je Makedonija, ki je bila pred drugo svetovno vojno znana kot najbolj zaostala dežela, sedaj po osvoboditvi močno razvila. Dežela brez tovarn je postala čez noč republika, v kateri se je močno razvila predvsem industrija. Mesta: Skopje, Tetovo, Bitolj, Štip so nagosto posejani z tovarniškimi dimnjiki. Posebno pa se je razvil malo mestce Titov Veles. V njem in okrog njega so se pojavili svilarški kombinati »Nova Kamišova«, tovarna porcelana in sanitarnih naprav »Boris Kidrič«, tovarna kovinske opreme »Braća Košuljčevići«, tovarna krede »Prevalce«, luščilnica riža, tovarna keramike in še druga podjetja. Da je prišlo do tega razvoja in gospodarskega vzpona je treba iskati vzroke predvsem v velikem bogastvu raznih rud: kroma, svinca, cinka, magnezita, bakra, železa itd., ki ga kopljejo v Makedoniji.

... da živi in dela v kraju Petrinje na Hrvaškem Slavko Kušan, ki je pravi mojster-rezbar. Izdelki, ki prihajajo izpod njegovih prstov in jih oblikuje z nožem, so prave umetnine. Pred nekaj dnevi je mož izdelal violino in to iz samih vžgalic. Za izgotovitev glasbila je porabil »samo« 4568 vžgalic in jih je zlagal in lepil, predno je izgotovil violino, devet mesecev. Glasbilo je lepe oblike in tudi ton, ki ga daje, je prijeten.

... da smo v zadnjih mesecih proizvedli za 31 odstotkov več električne energije kot lani v teh mesecih. To izredno prekoračenje plana proizvodnje je omogočila obilica padavin, seveda pa to ni edini vzrok. Treba je upoštevati, da so povečali v teh mesecih zmogljivost v elektrarni Jablanica ter v elektrarni Jajce in Mavrovo. Električno energijo izvažamo v Avstrijo, Italijo in tudi na Madžarsko.

Bliža se 1. maj

Prvi maj...

Misli se divje pode po glavi, hotele bi objeti ves svet.

Prvi maj...

Monotono udarjajo kolesa vagona, trušč se izgublja v megleni solzavi dan.

»Jesenice«, je zaklical sprevodnik. Oglasi so se sirene, danes se mi zdi, da done bolj globoko, bolj prepričljivo. Delavci zapuščajo tovarno. Ob pogledu nanje, me je objelo nekaj toplega, nekaj mehkega.

Spomnila sem se nekega starega koledarja in slike v njem. Naslikani so bili delavci z rdečo zastavo, a pod njo je pisalo »boljševiki praznujejo 1. maj«. Bilo je pred desetletji, ko so delavci v deželah, kjer jih je kapitalizem teptal in izkoristil sklenili, da na dan 1. maja v znak protesta ne bodo šli na delo. Mnogokje so delavci dosegli, da so kapitalisti popustili, toda še danes so dežele, kjer delavci le v duhu praznujejo 1. maj. So pa dežele, med drugimi tudi naša, kjer vsa dežela s po-

nosom in radostjo praznuje 1. maj. Saj je to praznik, kot pravi Prešeren, vseh, ki v srcu dobro mislijo. Tako kot na Jesenicah bodo na Javorniku in vseh železarnah delavci zapustili žareče peči — črni rudarji v Trbovljah bodo prilezili iz temnih jam in se bodo veselili; vsa dežela bo radostno vzdrlhala.

Prvi maj...

Iz sanj me je prebudil sprevodnik in v Mojstrani sem morala izstopiti.

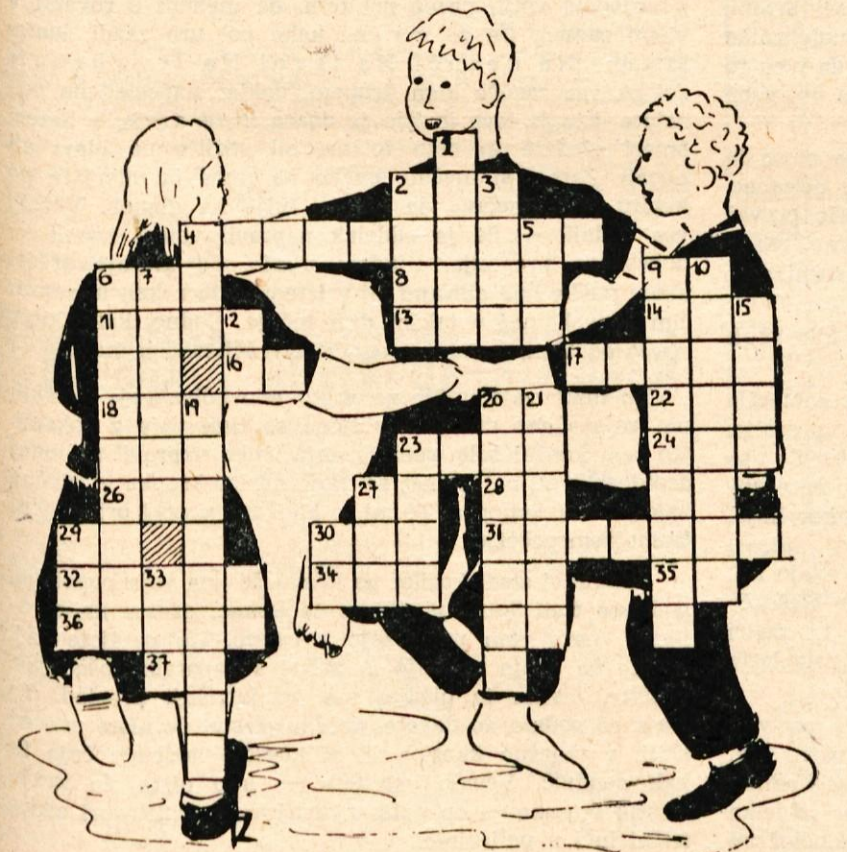
Guzelj Zinka, učenka
II. let. VŠTS.

Nagradna križanka

Le k soncu,
k soncu

Vodoravno: 2. grški bog vetrov, 4. spomladanska cvetlica, 6. naziv za Hercegovca (tudi naziv opere), 3. gorstvo v južni Ameriki, 9. osebni zaimek, 11. deveti ton, 13. nered, zmeda, 14. kovaško delo, 16. povratno osebni zaimek, 17. glavno zemlje, 32. igralna potrebščina, 34. žuželke, 35. predlog, 36. ljudje z velikimi očmi, 37. oziralni zaimek.

Navično: 1. prepotena, 2. isti, prav tak, 4. glas, 5. zvišana nota, 6. z enakimi kralji, 7. gozdni sadež, soroden malini, 9. fo-

mesto slovenske države, 18. očet, 20. kratica za pripis v pismu, 22. mesec, 23. denar, enota, 24. žensko ime, 26. bolezen možganov in srca, 27. nikalnica, 28. prvi črki evropske države, 29. ploskovne enote, 30. čas, doba, moško ime, 31. vrsta sili, okameneli živalski ostanki, 10. del obleke, 12. igralna karta, 15. naloga, 19. tista s katero skupaj potuješ, 20. praznik možganov in srca, 27. nikalnica, 28. prvi črki evropske države, 29. ploskovne enote, 30. čas, doba, moško ime, 31. vrsta

Kako se naučim igrati šah?

IX

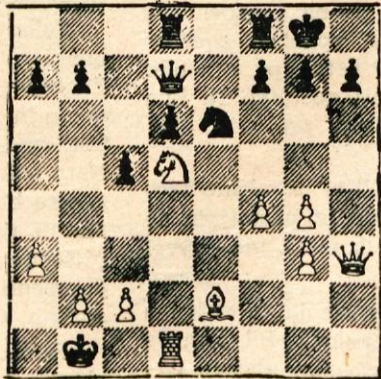
5. Slabe točke

Postavite figure na šahovnico v začetni položaj. Dobro si oglejte vsako posamezno figuro na svojem mestu. Ste kaj ugotovili? Prav gotovo! V vsakem taboru je eno zelo slabo polje: v belem f2, v črnem pa f7. Tako je, saj ti dve polji štiti le kralj in zdaj vam bo še bolj razumljivo, zakaj smo že zadnjič rekli, da v otvoritvi vsak stremi za tem, da bi čimprej rokiral. Ti dve slabi točki pa sta čisto tudi povod belega ali črnega za napad že v otvoritvi. Zato svoje lovec postavita na polje c4 oziroma c5.

Tudi po rokadi nastane v vsakem taboru pa ena slaba točka (h2 in h7), vendar manj kot sta prvi dve. Kako pa se da v igri lepo izkoristiti tudi slabo točko h7 (h2), je eden najlepših primerov partija med Markom in Salgerjem, ki sta jo igrala leta 1900 v Cernovicah. Pozicijo prikazuje diagram. Beli je potegnil 1. Le2-b5! ... z namenom, da prežene kraljico in ji s tem prepreči kontrolo nad poljem e7. 1. ... Dd7×b5, 2. Sd5-e7+, Kg8 h1 mat.

—h8, 3. Dh3×h7+, Kh8×h7, 4. Td1— Slabo točko v poziciji predstavlja tudi zaostali kmet na odprti liniji, ker ga nasprotnik z vsemi svojimi lahкими in težkimi figurami ponavadi zlahka osvoji.

Slaba polja pa so tudi takoimenovane »lукnje«. Te nastanejo zaradi slabih potez s kmeti. Luknje so tista polja v lastnem taboru, ki niso zavarovana s kmeti. Postavite bele kmete na polja: a2, b3, c2, d3, e2, f3, g2 in h3. Stiri luknje ste dobili: a3, c3, e3 in g3.

Kako se vam lahko v najmanjšem številu potez lahko maščujejo te luknje, najlepše pokaže »norčev mat«. Da, zaradi slabih potez belega s kmeti, je črni dosegel zmago že v drugi poteži. 1. g2-g4?, e7-e5, 2. f2-f3?, Dd8-h4 mat.

Zdaj, ko smo se pogovorili o nekaterih najvažnejših rečeh, na katere se moramo v otvoritvi vedno ozirati, bomo pogledali, kako so otvoritve razdeljene. Otvoritve so: odprte, polodprte, zaprte in nepravilne. To je sicer prva razdelitev, za katero je značilnih le nekaj prvih potez. Vsaka od teh skupin pa se potem deli še naprej.

Odprte otvoritve so vse tiste, v katerih beli in črni v prvi poteži potegneta kmeta pred kraljem za dve polji. Torej: beli e2—e4, črni pa e7—e5. Med temi otvoritvami so najznačilnejše: italijanka, španka, kraljev gambit itd.

Polodprte so vse tiste otvoritve, v katerih beli v prvi poteži potegneta e2—e2, črni pa katerokoli drugo potezo, le e7—e5 ne. V tej skupini so najbolj poznane: sicilijanka, francoska, Caro-Can, Aljehinova obramba in tako dalje.

Zaprte otvoritve so tiste, v katerih niti beli niti črni v prvi potezi ne potegneta kmeta pred kraljem, temveč najpomembnejše kmeta, ki je pred damo. V to skupino spadajo: damin gambit, damina igra, Grünfeldova obramba, kraljeva indijka, Grünfeldova indijka, slovenska obramba, angleška otvoritev itd.

V četrto skupino — nepravilne otvoritve — pa sodijo vse tiste otvoritve, ki v šahovski teoriji še niso dovolj raziskane in katerih zaradi njihovih prvih potez nikakor ne moremo prištevati v katerokoli skupino izmed prvih treh. FaBo

Nekaj zanimivega o denarju

Anglija je dežela z največjimi davki. Okoli 38 do 40 odstotkov njenega narodnega dohodka gre za razne državne ali lokalne davke. Francija je glede tega na drugem mestu: za davke gre »samo« 25,6 odstotka narodnega dohodka njenih državljanov.

Največ zlate rezerve na svetu imajo ZDA; njihova vrednost znaša okoli 22.100 milijonov dolarjev. Več kot polovico tega zlatega zaklada hranijo v »United States Bullion Depository« v trdnjavi Knox pri Louisvillu v Kentuckiju. Zlato je vlito v običajne palice, ki jih je v zakladnici okoli 900.000, vsaka od njih pa je vredna 14.000 dolarjev. Vrata glavnega trezora tehtajo več kot 20 ton in nihče ne ve celotne šifre, ki je potrebna, da bi se vrata odprla.

Najstarejši bankovec, kar jih je še ohranjenih, je bankovec, ki ga je dne 19. decembra 1699 izdala »Bank of England«. Takrat je predstavljal današnjo vrednost 555 funtov. Prvi bankovec na svetu pa je izdala leta 1661 Švedska državna banka; ta ni več ohranjen.

Bankovec z največjo vrednostjo, ki je bil kdajkoli natiskan, je znan angleški bankovec za milijon funtov. Angleška banka je okoli leta 1812 izdala samo dva taka bankovca in oba sta še danes v veljavi. Služita pa le za notranje obračune med angleškimi bankami in nista v prometu. Bankovci z največjo vrednostjo, ki so v prometu, pa so ameriški bankovci za 100.000 dolarjev (!). Na njih je slika glave predsednika Wilsona.

Največja inflacija, kar jih je bilo v zgodovini denarja, je bila leta 1946 na Madžarskem. Za en zlati pengő (iz leta 1931) je bilo takrat moč dobiti 1,3 kvintilijona (1,3 x 10³⁰) papirnatih pengőjev! Ček z največjo vrednostjo, ki je bil kdajkoli napisan in izplačan, je 23. januarja 1956 izdala Ford Motor Company v Detroitu na račun Fordove dediščine. Ček je imel vrednost 229.500.000 dolarjev!

Začelo se je v Chicagu

V drugi polovici prejšnjega stoletja je kapitalizem v ZDA začel prerasčati v imperializem. Težnje kapitalistov po nagli bogatitvi pa so čedalje bolj poslabševale življenje delavcev. Delovni dan je trajal po 16 ur.

Hkrati so se začele pojavljati tudi v ZDA delavske organizacije, ki pa so bile spričlo mnogonacionalnega sestava (izseljenci), predvsem pa negativnega vpliva raznih utopističnih in celo reakcionarnih idej še slabotne.

Ena takih organizacij je bila tudi »Plemeniti odred vitezov dela«, ki je včlanjeval samo nekvalificirane delavce, ker je kvalificirane delavce smatral že za buržuje. Te unije »vitezov dela« so l. 1885 začele kampanjo za osemurnik. To gibanje je bilo še zlasti burno v velikem industrijskem središču (svetovno znane klavnice živine!) Chicagu. Protestnih shodov in stavk so se začele udeleževati tudi druge delavske organizacije.

Februarja 1886 so začeli stavkati delavci v McCormickovih tovarnah v Chicagu. McCormick pa je najel 300 privatnih detektivov, ki so ščitili stavkokaze in pretepali stavkarje. Začeli so se nemiri. Stavka je trajala tri mesece. Vse delavske organizacije v Chicagu so se nato zedinile za skupne demonstracije, ki naj bi bile l. maja 1886, leta kot zahteva po uvedbi osemurnika in kot protest zoper pretepanje stavkarjev. Vsi organizirani delavci naj bi začeli 24-urno generalno stavko. Ta sklep je delodajalce in policijo hudo razkačil. Meščanski listi so zavpili, da je to »napoved revolucije z bombami«. Kategorično so zahtevali od župana in policije, da mora biti »anarhistična revolucija« prepredena za vsako ceno.

Ta groznja je prestrašila voditelje unij »vitezov dela«, da so v zadnjem hipu odpovedali sodelovanje v demonstracijah. Nastala je zmeda in z generalno stavko ni bilo nič. Prvi maj je potekal povsem mirno. Voditelje drugih delavskih organizacij pa je to zelo peklo. Dne 3. maja so sklicali delavski shod pred McCormickovi tovarnami. Urednik glasila nemških delavskih klubov »Die Arbeiter Zeitung«, energični Avgust Spies, je govoril delavcem s strehe tovrnega vagona in rotli stavkarje, naj ne odnehajo. Tedaj je zatulila sirena in iz tovarne so planili na cesto stavkokazi, zavarovan iz najetimi detektivi. Nastal je strahovit pretep. Počili so strelji. Pridrvela je policija. Sledila je salva streljav.

Na tleh je ležalo kakih dvajset stavkarjev. Spies je, tresoč se od srda, odhitel v uredništvo »Arbeiter Zeitung« in napisal tako imenovani »masčevalni letak«. Ti letaki so v nekaj urah preplavili delavske predele mesta.

Ob osmih zvečer se je zbralo na Haymarketu okrog 3000 ljudi. Star konjski voz je bil govorniški oder.

Potem je prikoralo 150 policajev. Inšpektor se je postavil pred voz in zahteval razpust shoda. Govornik Fielden, ki je ravno končaval svoj govor, je odvrnil: »Mi smo mirni in shod je končan brez vas.«

Nekaj hipov je bilo vse tiho. V naslednjem trenutku je po zraku zasikalo. Med policaje je nekaj padlo. Vse navzoče je zasleplil silen plamen. Strahovito je zagrnelo in zasmrdelo po dinamitu.

Iz aleje je priletela bomba. Sedem policajev je bilo mrtvih, okrog 60 ranjenih.

Koliko je padlo delavcev, nihče ne ve.

Kdo je zagnal bombo, je ostala skrivnost. Nekateri delavski voditelji so trdili, da je to storil najet agent — provokator. Začela se je silna gonja proti vsemu, kar je dišalo po delavskih organizacijah. Meščansko časopisje je besnelo in zahtevalo eksemplarično kazen: »Obesite jih. Obesite jih najprej in šele potem sodite!«

Tedaj so delavci začeli zbirati prispevke za obrambo obtožencev. Nabrali so več tisoč dolarjev.

Sodna razprava se je začela 21. junija 1886. leta in je trajala skoraj dva meseca. Takoj v začetku je bilo očito, da bo nepristranska sodba nemogoča. Ko so izbirali poroto, so odvrgli vsakogar, ki je pokazal le trohico simpatij do kakršnegakoli delavskega gibanja.

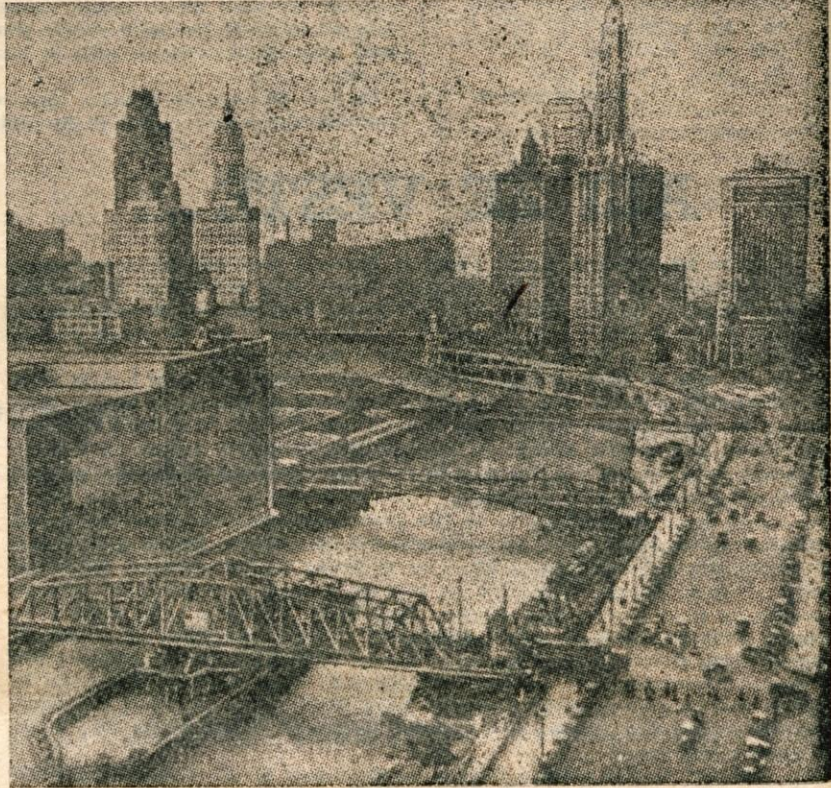
Med obravnavo se je zgodilo nekaj nepričakovanega. Albert Parsons, urednik »The Alarm«, ki je tudi govoril na shodu in se je kasneje skrival, je nepričakovano prostovoljno prišel v sodno dvorano, se usedel zraven svojih tovarišev in rekel, da je njegovo mesto zraven njih.

Petnajst mesecev je trajal boj za življenje obsojencev. Vse napredne organizacije v Ameriki in številni posamezniki so pozivali guvernerja, naj spremeni smrtno kazen v dosmrtno ječo. Protesti so prihajali tudi iz Evrope. Guverner je dvema obsojencema naposled spremenil smrtno kazen v dosmrtni zapor, hkrati pa je izjavil, da je pripravljen pomilostiti tudi Parsonsa, če lastnorčno podpiše prošnjo. Parsons je to odločno odklonil, češ: »Dajte mi svobodo, ali mi dajte smrt! Nobena zločina nisem izvršil, zato ne iščem milosti!«

Naslednjega dne, 11. novembra 1887, so obesili obsojence: Spiesa, Parsonsa, Fischerja in Engela. Ko so obsojenci prikorakali na krvniški oder na dvorišču ječe, in preden so jim natakili čez glavo bele halje, so smeli spregovoriti nekaj besed.

Fischer je vzkliknil: »To je naj srečnejši trenutek v mojem življenju!«

Parsons: »Dovolite mi, da govorim! O, ljudje Amerike! Cujte glas nedolžnega človeka!«

CHICAGO

Porota je spoznala vse obtožence krive »zločinskega hujskanja h krvavim izgredom«. Sodnik je sedem obtožencev obsodil na smrt na vešalih, enega pa na 15 let zapora.

Pred izrekom smrtno obsodbe je sodnik po starem ameriškem običaju vprašal obtožence, ali imajo kaj zoper obsodbo. Drug za drugim so obtoženci vstajali in chikaško sodišče ni niti prej niti kasneje slišalo tako ognjeviti govoro, ki so trajali tri dni. Ti govori so bili kasneje natisnjeni, prevedeni v druge jezike in razširjeni po vsem svetu.

Spies: »Naš molk v grobu bo močnejši kakor glasovi, ki jih danes zadavite!«

Tri dni kasneje je 25.000 ljudi spremlilo mrtve žrtve na pokopališču Waldheim, spreved pa je gledalo najmanj 300.000 oseb. Pogrebcu so gredoč prepevali revolucionarne pesmi.

Prvi kongres II. Internacionale, ki je bil leta 1889 v Parizu, je v spomin na krvave chikaške dogodke proglasil vsakoletni 1. maj za delavski praznik, dan borbe proletariata vsega sveta.

ZA RAZVEDRILO

NENAVADNA STATISTIKA

SVETOVNI REKORDI

Najmanjša knjiga Največja knjiga je Najvišja zgradba Tudi najdaljši most na svetu je polovico atlas, ki ga imajo v je eden od televizij- na svetu je v ZDA manjša kot pisem- Londonu in je velik skih stolpov v ZDA, — 24 km in 939 m. ska znamenka in ima 100 x 175 cm. ki je visok 496 m in 208 strani. 72 cm.

Mesto, ki ima naj- Najstarejše mesto, Ogenj, ki že naj- Najstarejše tiskano več zelenja, je Oslo, ki je stalno naselje- dlje gori, je v rud- delo je molitev bu- glavno mesto Norve- no je Damask glav- niku v ZDA, kjer je distov iz leta 768 ške, z okoli 50 % no mesto Sirije (4000 plamen že od l. 1884. pred našo ero. let).

— Dragi profesor in kaj bi radi sedaj še slišali?
— Nežni glas klavirja, ki se zapira.

5 FRANK OWEN: EDDIE CHAPMAN PRIPOVEDUJE

V sprejemni pisarni sem prišel v roke drugemu kaplarju — lepemu staremu samcu z velikimi brki in veličastnim trebuhom. Ošvrknil me je s pogledom in zakrutil: »Uh, rekrut,« nato pa ravnodušno pljunil skoz odprta vrata v peč. Rekel je, da je moja soba v vojašnici in da mi bodo že drugi rekruti povedali, kaj mi je storiti. Ugotovil sem, da so ti fantje kaj pisana družčina. Eden je prišel iz višje šole (njegov oče je bil polkovnik v nekem slovitom polku), drugi je bil podoben sveznju cunj, tretji je bil farmerski delavec, četrti pa uradnik. Pokazali so mi, kako je treba postlati posteljo. Ni bilo udobno ležati na vojaški žimnici, toda pri priči sem zaspal.

Naslednje jutro ob šestih sem zaslišal nekakšno trolantanje. Drugi fantje so naglo planili iz postelj in se jeli oblačiti. Eden izmed njih je stopil k meni, me strelal in rekel:

»Bolje je, če vstaneš! Če pride kaplar in te najde v postelji, ti bo priredil, bratec, pravi pek. Bil sem še truden kot pes in zato sem mu z zaspanim glasom odgovoril, naj izgine. Spet sem zadremal, prebudilo me je ropotanje s čebrom in ribanje tal. Fantje so ribali vojašnično sobo.

Vrata so se odprla in vstopil je kaplar.

Opazoval sem ga izpod odeje: sprva me ni opazil. Pregledal je tla, se obregoval ob fante, stopil je k oknu, se spet vrnil — in zagledal mojo posteljo. Kriknil je presenečenje, si pomel oči, kakor da ima pred seboj

privid in zatem planil nadme. Padel sem na tla, postelja je zletela v zrak, blazine pa so letele vame z vseh strani.

»Pridi — oblečen!« je kričal kaplar sredi hudournika psovka, »in prinesi čeber vode.« Rekel sem mu, da bom to storil. Nato mi je kaplar velel, naj sam poribam vso sobo in stopnišče prav tako.

Za zajtrk so nam dali poln krožnik mrzlega mesa in prgišče kaše. Kaplar je z rokami nosil hrano v goltanec. Ta spahujoča se, renčeča klada je bila vendarle preveč za fante iz višje šole. Potisnil sem svojo jed v stran. »Kaj? Nisi lačen?« je vprašal kaplar, zgrabil jed s krožnika in jo pogoltnil kakor volk.

Življenje v gardni regrutni vojašnici mi je bilo všeč. Bržkone tudi zdaj ni drugače.

Šolanje je dobro, toda težavno. Ob šestih zatrobijo budnico; tedaj skočiš pokonci in postelješ posteljo. Postiljanje v vojski ni spretnost, marveč obred. Vse odeje in rjuhe moraš preganiti natančno v obliki četverkotnika, zatem vse to zavijaš v brisačo, belo kakor lilija. Nato položiš škatlo z nožem, vilicami, iglo, britvijo itd. — vse se blešči kakor srebro — na vrh tega. Pod odejo itd. položiš v svojo vojaško torbico petnajst nabojev bleščeče očiščene manevrske municije. Za posteljo je na polici dvršeno pravilno zložena vaša obleka na štirioglatih deskah. Garda poravna vse, pa tudi vas.

Fantu, ki je zadolžen za vojašnično sobo, pravijo »izurjeni vojak«. Tako ga morate tudi ogovarjati: »Da, izurjeni vojak. Ne, izurjeni vojak.« Nad njim je vodnik, ki vlada nad vašim življenjem. Ta je gospodar oddelka in upravljačev vaše usode; vaša usoda v gardi je položena v njegove roke in nebesa nimajo pri tem prav nobene besede.

Ob sedmih je zajtrk, ob devetih je prvi pregled — in kakšen pregled je to! Brž ko vse pokličejo po imenih, odkorakate na vajo. Vodnik kriči: »Leva, desna,

leva, desna,« kolikor hitro le more in vi korakate po njegovi volji, pazite pri tem, da mahate z rokami v višini ramen. Če se mu čez kake pol ure zazdi, lahko krične: »Na desno! Na levo! Na levo krog!« Ali pa vas zasučje kam drugam, dokler naposled ne pozabite, kje je leva in kje je desna in ne veste, v kateri smeri gledate in celo to ne, ali stojite na glavi ali nogah. Zatem si mečete puško na rame in udarjate po kopitu tako močno, da dobite žulje na dlaneh. Včasih vas vodnik — če je oddelek napravil veliko napak — dobesečno preganja. Ljudem ukaže, da morajo držati svoje puške nad glavami ali v iztegnjenih rokah in zatem jim še veli, naj v takšni drži tečejo. Čudno, kako hitro opeša oddelek, kadar si vodnik privoščiti takšne muhe.

Ko mine vaja, pride na vrsto telovadba, vaje v tekih pa trajajo eno uro. Priljubljene so tudi vaje z rokami. Ko sem končal šole, sem to vajo lahko napravil najmanj šestdesetkrat, pa še zdaj so moje mišice krepke in gibljene kakor čvrst konopec. To mi je bilo zelo v prid pri mojem kasnejšem početju.

Telovadbi sledi kosilo; po kosilu še ena vaja popoldne, podobna tisti jutranji. Ko je te konec, greste na streljanje, nato vam postrežejo s čajem. Ko popijete čaj, sedete na svojo posteljo in začne se »parada lošččenja«. Loščite, čistite in gladite vse za jutrišnji pregled. To traja od sedme do devete, potem greste, če niste preveč zbiti, v vojaško kantino in si kupite skodelico čaja in kak sendvič. Včasih vstanete — ako niste do kraja očistili opreme — ob petih zjutraj in jo čistite pri električni luči v umivalnici.

Tako postanete odporen, kar vse vam omogoča nenehno korakanje, vežbanje in kričanje. Kričanje je v gardi ne- ločljiv del šolanja. Še preden minejo trije tedni, tudi vi kričite.

5 let samostojnosti kolektiva ELEKTRO - KRANJ SILA V ŽICAH

»Moj krojač. Moja frizerka. Moja branjevka.« Tako navadno govorimo, ko se spoznamo z ljudmi, ki nam delajo obleke, popravljajo čevlje, ob sobotah pripravijo štruco kruha itd. Čeprav nas včasih razočarajo, se le težko odločimo, da bi šli v drugo trgovino ali delavnico. Toda dobavitelje osnovnih potreb v hiši le malokdo pozna. Razen »inkasanta«, ki se vsak mesec pojavi pred števcem in predloži račun, nismo skoraj nikdar videli ljudi, ki delajo, se trudijo, popravljajo, urejajo in skrbijo, da nam ne ugasne luč. Neznani so ti ljudje kot je neznan njihov proizvod - električni tok, ki ga

Montaža trafo postaje za novo naselje v Naklem

nihče ne vidi, razen iskre ob morebitnem stiku ali udarcu ob stikanju okoli varovalk.

OD KRANJA DO ČUPRIJE

Nemoteno teče Sava proti Ljubljani. Savo smo na več kra-

jih ukrotili s hidrocentralami, da ji lahko odvzemamo njeno silo. Podjetje Elektro - Kranj razdeljuje velik del te sile ter jo po žicah razpošilja po Gorenjski. Od Radovljice, Tržiča do Selca in Skofje Loke je razporejeno omrežje, kamor se pretaka elektrika. Tu je razvrščeno kar 112 transformatorskih postaj in nič manj kot 726 km vodov visoke in nizke napetosti. Če bi vse te žice potegnili ob železniški progi, bi segla iz Kranja do Beograda in še naprej — do Čuprije.

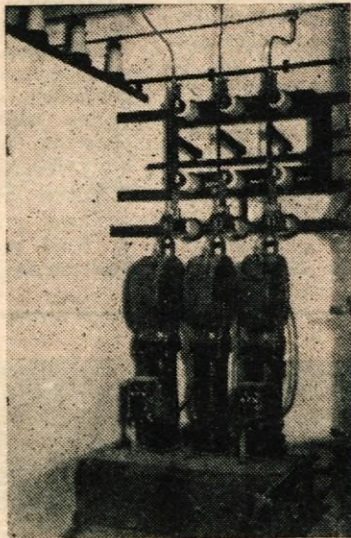
PRAZNIK USPEHOV

Upravičene so bile mnoge kritike v prejšnjih letih na zborih volivcev in drugod, ko so poudarjali, da je električno omrežje slabo, da... Se danes je to marsikje res, toda lani že so v Elektro - Kranj poprijeli resneje. Več sredstev iz amortizacije jim je bilo dovoljeno in vse so porabili za izboljšanje omrežja, da bi zadostili potrebam. Sami so zbrali 74 milijonov, še 20 pa so si jih sposodili od kranjske občine. Postavljali so nove transformatorje, polagali kable, napenjali žice...

Letos je ta polet še večji. Že za prvomajske praznike hočejo iznenaditi mnoge prebivalce in jim nuditi boljši električni tok. Razen transformatorskih postaj v Vikrčah in Godešiču bodo za praznike priklopili nove postaje še v Planini pri Kranju, v novem naselju pri Naklem, v Velesovem, prižgati hočejo električno luč v naselju Golo brdo pri Medvodah, v Seničici in Zlebeh. Okrepljeni tok bodo že za praznike poslali tudi stanovalcem na Virjah pri Tržiču in drugod. Prvi maj bo tudi za kolektiv Elektro - Kranj zaslužen praznik uspehov. Prebivalce Kranja pa so v pozdrav VII. kongresa ZKJ presenetili s fluorescentno razsvetlavo, ki so jo v sodelovanju z drugimi podjetji postavili v nekaj dneh.

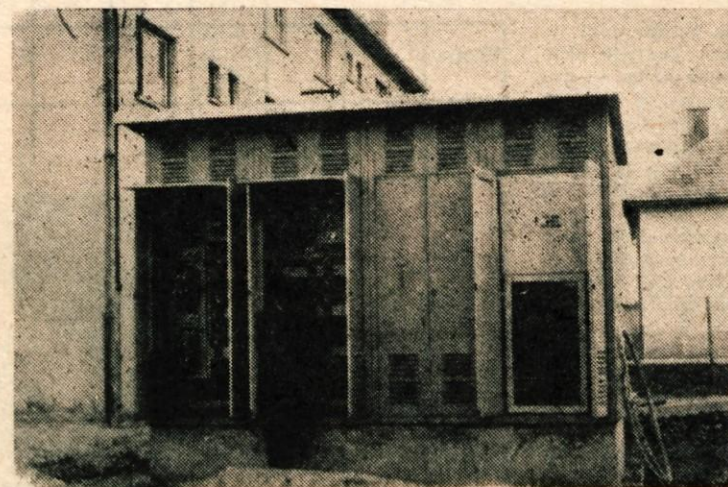
KAM 104 MILLJONE?

Ko so nedavno razpravljali v svojem delavskem svetu o letošnjih potrebah in možnostih, so imeli 104 milijone dinarjev na razpolago. Približno 84 milijonov bodo dali iz svojih sredstev, 20

Visokonapetostni prostor trafo postaje OLO Kranj

pa si jih bodo spet izposodili od kranjske občine. Toda zaskrbljeni člani delavskega sveta niso bili v zagati, ali bodo mogli porabiti ta denar, marveč kje je najbolj potreben, najbolj nujen, kje bi z njegovim investiranjem zadovoljili čimveč odjemalcev, potrošnikov. Govorili so o pod-

10 kV montažna trafo postaja na Planini

jetjih, ki morajo dobiti elektriko, se še z večjo vnemo zavzemali za male potrošnike, za novo zgrajena naselja, za zakotne vasi... Govorili so tudi o železnici. Čez 2 leti naj bi na gorenjski progi namesto okajenih lokomotiv vozile električne.

Spet so se v pomenku vrnili na vasi. Lani so dali luč na Gabrško goro, v Breznico, na Martinj vrh, v del Cerkelj in v druga nova naselja. Govorili so o Velesovem. Če bi prebivalci tudi drugod toliko prispevali in pomagali kot tu, bi z letošnjimi 104 milijoni lahko zadovoljili še veliko veliko več ljudi.

Potem o mehanizaciji v podjetju. »Halo, halo! Je tam Elektro? Toka nimamo! Pridite, uredite, mudite se!« Monterji so odšli s kolesi, prišli izmučeni na kraj dela po dolgem času. Tako je bilo še lani! Letos — imajo mopede, motorje in avto. Spočiti prihite v najkrajšem času na pomoč, v najkrajšem času spet zasveti luč in ljudje so zadovoljni.

KAKO BI, PROSIM...

Na taka vprašanja odgovarjajo njihovi monterji in električarji vsak dan. Način uporabljanja toka, kako napeljati elek-

Monterji pri svojem odgovornem delu

triko in vrsta drobnih vprašanj raste istočasno z dviganjem številnih naročnikov. V podjetjih so odgovorni električarji. Toda na vaseh, pri »malih« odjemalcih v gospodinjstvu? Prav tu pa vedno raste potreba po usmerjevanju. Znatno hitreje kot se dviga proizvodnja energije, še z večjim tempom kot raste poraba toka

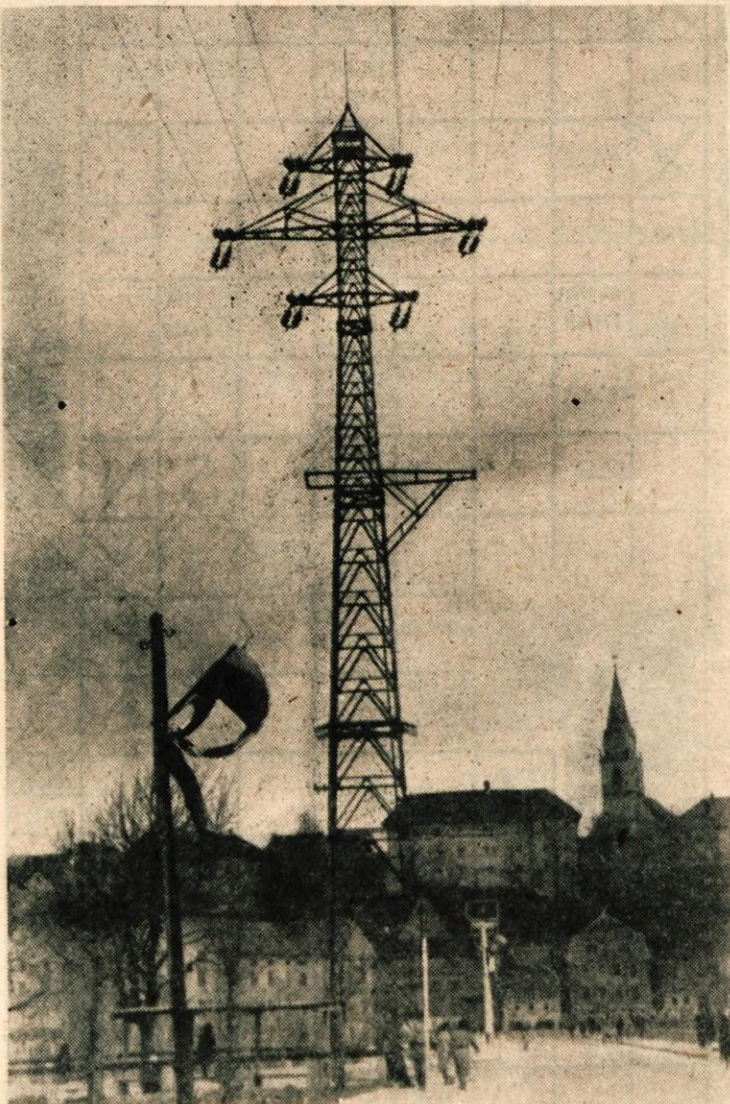
imamo težave.« pravijo v podjetju Elektro - Kranj. Toda tisočera vprašanja potrošnikov, kako bi uredili porabo elektrike v hiši, kam priklopljali, kako rabili te električne pripomočke, zahtevajo posebne vrste službo. Že letos bodo ustanovili zato posebno servisno službo in skušali ljudem pomagati in svetovati v vseh teh primerih.

VEDNO ŽIVAHNI POSVETI

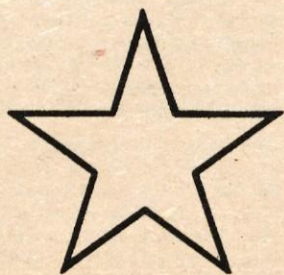
To je v Elektro - Kranj zelo pogosto. Ne gre za tisto sedenje ob morebitnem odmoru poleg ropotajočih agregatov, ob brnečih transformatorjih, ob izkopanih jamah za drogove, kadar si obrisejo znoj, da bi še z večjo silo nadaljevali delo. Ne! Važno, najvažnejše je takrat, kadar se člani delavskega sveta usedejo okoli mize, razgrnejo skicirke novih vodov, prošnje in želje iz podjetij, iz vasi in naselij. Njihove seje so vedno živahne, pestre, plodne. »Zmeraj imamo toliko vprašanj in problemov, da ni nikdar dolgčas na sejah. Toda vsi se dobro razumemo. Takrat se ne oziramo na funkcije, ampak upoštevamo le dobre zamisli.« pravijo člani njihovega delavskega sveta. Zato ob 5-letnici svojega delovanja kot samostojno podjetje beležijo velike uspehe. Uspehi, ki so znak njihovega napora, dobre organizacije, na drugi strani pa tisočeri izgubljenih noči ob daljnovodih, uspeh številnih sklepov delavskega sveta in upoštevanje predlogov, želja in potreb prebivalstva. Zato se njihovih uspehov ne vesele le v kolektivu, marveč po vsej širni Gorenjski.

Ob prazniku dela
želi veliko nadaljnjih uspehov
vsem svojim odjemalcem
in poslovnim prijateljem

Elektro - Kranj

20 kV Medvode—Kranj ali jambor visokonapetostnega daljnoveoda za preskrbo Kranja

Okrajni ljudski odbor in vse množične organizacije Kranj

čestitajo prebivalstvu Gorenjske in vsem delovnim ljudem
socialistične domovine k Prazniku dela!

Opekarna - Kranj Stražišče

čestita vsem
delovnim ljudem
ob mednarodnem prazniku
delovnih ljudi —
1. MAJU!

GOSTILNA 'PRI KOLODVORU' Škofja Loka

čestita
vsem svojim
obiskovalcem
k prazniku dela —
1. maju
in se priporoča
za obisk!

ROLETA KRANJ

TOVARNA
OKENSKIH ROLET
IN MIZARSKIH
IZDELKOV

čestita
ob 1. maju
vsem delovnim
ljudem
in vsem
svojim
poslovnim
prijateljem

Cestitkam delovnih
kolektivov ob 1. maju, se
pridružujeta

STEFAN REŽUN
soboslikar in pleskar
Kranj

ANTON KOS
mizar
Kranj, Klanc 2

Z N A K
KVALITETE

Ob delovnem prazniku 1. maju
čestita vsem delovnim kolektivom in ustanovam
k njihovim doseženim uspehom

delovni kolektiv „Iskre“,
tovarne elektrotehničnih in finomehaničnih izdelkov
K R A N J

Ob 1. maju - Prazniku dela pošilja iskrene čestitke vsem delovnim ljudem Slovenije
DELOVNI KOLEKTIV BOMBAŽNE PREDILNICE IN TKALNICE TRŽIČ

AUTOPROMET KRANJ

čestita
delovnim ljudem
ob Prazniku dela
in zagotavlja,
da bo ustrezal
njihovim željam
in zahtevam
v prometu!

„JELOVICA“

medzadružni lesni kombinat

ŠKOFJA LOKA

ČESTITA VSEM DELOVNIM
KOLEKTIVOM ZA DELAVSKI
PRAZNIK 1. MAJ!

TRGOVSKO PODJETJE
KURIVO
KRANJ

čestita vsem svojim
cenjenim odjemalcem
k prazniku dela —
1. maju!

Naša najstarejša in kvalitetno vodilna
tovarna čevljev

PeKo

Vam nudi v svojih lastnih poslovalnicah
v Kranju, Radovljici, Škofji Loki,
Bledu in Trziču bogato izbiro
zadnjih modnih novosti.
Naš delovni kolektiv v proizvodni
in prodajni organizaciji
želi vsem svojim
vedno številnejšim odjemalcem
prijetno praznovanje našega velikega
PRAZNIKA DELA.

Tovarna čevljev
„PEKO“ Tržič

Delovni kolektiv
Tržiške tovarne
kos in srpov

čestita vsem delovnim ljudem
k največjemu delavskemu
prazniku —
1. maju!

Delovni kolektiv

ŽELEZARNE JESENICE

pošilja vsem delovnim ljudem ob Prazniku dela -
1. maju iskrene čestitke

Ob delavskem
prazniku želimo
vsem
delovnim ljudem
mного uspehov
pri
nadaljnji izgradnji
socialistične
domovine

DELOVNI
KOLEKTIV

PREDILNICA VOLNE
BEGUNJE

Delovni kolektiv

TISKANINE KRANJ

ob Prazniku dela
čestita
vsemu delovnemu ljudstvu

Sitaeska in žimarska zaduga Stražišče pri Kranju

ČESTITA ZA DELAVSKI PRAZNIK 1. MAJ

tovarna gumijevih izdelkov
Kranj

Vam nudi kakovostne trans-
portne trakove izdelane na naj-
sodobnejši rotacijski stiskalnici
s kontinuirano vulkanizacijo.
Vsemu delovnemu ljudstvu na-
še domovine pošiljamo pozdra-
ve in čestitamo

k našemu največjemu prazniku
1. maju

Ob 1. maju pošiljamo
borbene pozdrave
graditeljem socializma

»Komunalni
servis«

Podjetje za opravljanje
komunalnih uslug

K r a n j

Prvomajski
pozdrav vsem
delovnim
ljudem
socialistične
domovine!

PROJEKTIVNO
PODJETJE
V KRANJU

Delovni
kolektiv

**Opekarne
Bobovk**

pošilja
vsem delovnim
ljudem
ob največjem
delavskem
prazniku
1. maju
iskrene čestitke

Delovni kolektiv tovarne

„SUKNO“ ZAPUŽE

ČESTITA VSEM
DELOVNIM KOLEKTIVOM,
USTANOVAM
IN VSEMU DELOVNEMU
LJUDSTVU
K DELAVSKEMU PRAZNIKU
1. MAJU

Iskren pozdrav k Prazniku dela,
1. maju pošilja vsem delovnim ljudem

Trgovsko podjetje „STOL“ Žirovnica